

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ДО
ВІДПОВІДАЛЬНОГО БАТЬКІВСТВА У СТАРШОКЛАСНИКІВ ЗАКЛАДІВ
ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Гончар Людмила Вікторівна, доктор пед. наук, головний науковий
співробітник лабораторії інституційного виховання,
Інститут проблем виховання НАПН України, м.Київ

Готовність старшокласників до відповідального батьківства є психологічним феноменом, що охоплює інтегральну сукупність певних ознак, притаманних старшокласникам як майбутнім батькам відповідно до узвичаєних у соціумі норм, стандартів, вимог, які забезпечують у майбутньому здатність свідомо планувати майбутнє подружнє життя та народження дітей, а також свідомий прояв відповідальності за дитину та ефективне виконання подружніх і батьківських ролей. Науковець В. Шахрай розглядає поняття «готовність старшокласників до відповідального батьківства» як сформованість у них комплексу якостей, що поєднує позитивне ставлення до батьківства, наявність знань, навичок і вмінь з основ репродуктивної культури і сімейної педагогіки, емоційну розвиненість та усвідомлення відповідальності, як майбутнього батька, перед дітьми, сім'єю, суспільством [4, с. 52].

Готовність старшокласників до відповідального батьківства, на наш погляд, характеризується такими структурними компонентами: 1) певною сумою знань: щодо батьківських ролей, їхніх функцій, відповідальності, способи взаємодії між молодим подружжям та з майбутньою дитиною; 2) наявністю емпатійної здатності, позитивного ставлення до нових обов'язків, прагненням свідомо і відповідально виявляти подружні й батьківські почуття; 3) наявністю елементарних побутових вмінь, необхідних для майбутнього подружнього життя, вміннями елементарного догляду за дитиною та створення безпечного середовища для неї; вміння застосовувати

необхідні знання у спілкуванні і міжособистісній взаємодії; уміння регулювати власні емоції і поведінку [1, с.82].

Ефективність виховного впливу на особистість старшого школяра забезпечується вибором відповідних педагогічних умов, які спрямовані на оптимальне вирішення проблеми в педагогічній практиці, стимулюють розвиток означених раніше структурних компонентів готовності старшокласників до відповідального батьківства та організаційно-матеріальне забезпечення формування цього феномену у старшокласників.

Визначаючи педагогічні умови, спроможні забезпечити досягнення старшокласниками необхідного рівня сформованості готовності до відповідального батьківства, зважали на те, що випадкові умови не сприяють досягненню передбачуваного результату. Саме тому розробка і запровадження педагогічних умов має відбуватись комплексно, тобто передбачати «сукупність явищ, дій, заходів, які утворюють єдине ціле» [2, с. 225].

Такими умовами в контексті нашого дослідження постали:

1. Підготовка педагогів загальноосвітнього навчального закладу до формування у старшокласників готовності до відповідального батьківства.

2. Залучення старшокласників до опанування знаннями, почуттями, вміннями щодо батьківських ролей, їхніх функцій, відповідальності, необхідних для майбутнього подружнього життя у позакласній роботі.

3. Оптимізація взаємодії школи і сім'ї з формування у старшокласників готовності до відповідального батьківства на засадах партнерства.

З метою реалізації даних умов у практиці загальноосвітніх середніх закладів для класних керівників, шкільних психологів, соціальних працівників було розроблено програму педагогічного супроводу для педагогів. Основними етапами проведення роботи з педагогами закладів загальної середньої освіти були: організаційно-аналітичний, інформаційний, практичний, оцінно-результативний. У межах впровадження Програми передбачено різні форми роботи з педагогами та використання інноваційних методів навчання дорослих. Найбільш доцільними у виховному плані засобами роботи з

педагогами виступили рефлексивні й емоційно насичені форми й методи. З цією метою застосовували різноманітні технології спілкування з педагогами для практичного вирішення проблем формування готовності старшокласників до відповідального батьківства, рекомендували застосування таких технологій у роботі з учнями та батьками.

Список використаних джерел:

1. Гончар Л.В. Теоретичні аспекти формування готовності до відповідального батьківства у старшокласників. Prešovská univerzita v Prešove Pedagogická fakulta vzdelávanie a spoločnosť. Medzinárodný nekonferenčný zborník. Prešov, 2020. С.81-87
2. Канішевська Л. В. Виховання соціальної зрілості старшокласників загальноосвітніх шкіл-інтернатів у позаурочній діяльності : монографія. Київ: ХМЦНП, 2011. 368 с.
3. Kanishevskaya L. Some aspects of the problem in forming readiness of boarding schools students for conscious parenting. *Education, Law, Business: Collection of scientific articles*. Cartero Publishing House, Madrid, Spain. 2020. Pp. 77–81.
4. Шахрай В. Формування готовності старшокласників до відповідального батьківства: основні поняття дослідження. *Інноватика у вихованні*. 2020. № 11 (2). С. 48–55.